



ЙОГО ЗОРЯ НЕ ЗГАСЛА І НЕ ЗГАСНЕ. ЗГАДУЮЧИ ЦЬОГО ВЕЛИКОГО УКРАЇНЦЯ СУМЮ І ПИШАЮСЬ...

Марія УКОЛОВА (ПОКРОВСЬКА)
член ВУТ «Просвіта» ім. Т. Шевченка
з Приазов'я

Нас розділяла чи не найбільша відстань в Україні: Львів — Маріуполь. Ми ніколи не знали один про одного, та якби й знали, то жодних підстав для «традиційних» можливих зацікавлень не могло бути: задовго до війни народжена жінка з провінційної Херсонщини і післявоєнний інтелектуал з європеїзованого Львова — не сюжет навіть для сміливих романів. Проте все вирішується на високих Верхах. І я його розшукала. Вже під час безглуздої, підступної «Русской весны».

Що ж обумовило перетин двох світів?

Все просто і справедливо: потуга одного з них, котрому Бог дарував унікальну спроможність мислення проникати у саму таїну співіснування індивіда і соціуму, особистості і суспільства, та й повідати про це людям, тобто розкривати їм цей глибинний зміст буття навіть тоді, коли втрачені або зражені колективні орієнтири і цінності.

І сталося саме так: маргінальний, але пихатий Маріуполь хизувався триколорами та штурмами й підпалами адміністративних будівель, а невситима наваля вже проковтнула Крим і шматувала Донбас, щодень просуваючись і поглинаючи та руйнуючи усе на своєму шляху...

Патріотів України у Маріуполі мало, проте знайшлися і добровольці-захисники, і мітинги кипіли, і «Просвіта» не припиняла збиратись щотижня, як і зазвичай. Загострилися міжнаціональні настрої, пригадалась маловідома Національна Ідея, зокрема скромна книжечка «Аспекти національної ідеї» (автор Р. Кісь), рекомендована політичній еліті, у т. ч. і вчителям середніх шкіл.

Я мала цей скарб через КУН і навіть прочитала її з численними підкресленнями, показала її на засіданні. Але... Далекі від наукової політико-філософської



Роман Кісь. Світлина з приватного архіву Андрія Кіся

термінології ми мали спершу уяснити, — які такі аспекти, що це за виміри — трансцендентальний, етнопсихологічний, світоглядний, історіософський? І звернутися ж нема до кого — доступного й безпечного для націоналістів. Наважились на таку собі теоретично-пізнавальну конференцію: п'ять вимірів — п'ять доповідачів (самозречених сміливців).

Готували довго, важкувато, охоче, хоча й невпевнено. Провели два пробних читання — на кшталт репетицій. Щось прояснилось, додалось, запам'яталось. Проте на велику аудиторію не варто було й замахуватись — ми самі мали лише питання, а не відповіді на них. Та Бог милостивий — попри війну у наше прифронтове місто завітала одна бізнес-пані зі Львова. Я зустрілась з нею у своїх добрих знайомих і наважилась заговорити про наші зусилля осягнути суть Національної ідеї і запитала, чи знає вона свого іменитого земляка — автора ось такої монографії. І почула: «Я знаю його через академію». Далі зрозуміло... і коли через тиждень мені повідомили, що Тетяна скинула якийсь номер для мене. У мене був шок, я мала взяти продовження на себе.

Подякувала за послугу, а далі дійсно мала розмову зі самим автором унікальних думок і задумів. Та, найголовніше, що наш майбутній Гість мав велике бажання побувати у Маріуполі, бо в Дніпрі, Харкові, Донецьку, Краматорську він бував неодноразово, а у нас ніколи. Це було неймовірно! Але тут і почалося уже все реально.

Відомо, що ініціатива передбачає активність, то мені і випадала честь зустрічати високого гостя і проводити, а головне — супроводжувати у всіх зустрічах, в походах, виступах, масових контактах в людних місцях з обов'язковим розповсюдженням привезених ним книг і газет. Це були також інтерв'ю, лекції, дискусії і навіть поїздки на передову — «де стріляють»... Бо дуже прагнув зустрітись з вояками і мирними людьми. Зустрічався: був і в бліндажах, і в окопах — туди вже його возили на транспорті за попередньою домовленістю. І завжди мав гостинці для захисників Вітчизни — найкращі фрукти, виноград, смаколики і обов'язково багато води в пляшках. І, звичайно, газети, зокрема «Поштовх», присвячений героїчному Юркові Матущаку, який одним з перших загинув на самому початку бойових дій, і якого Роман Ярославович знав ще до війни і знав його організацію «Поштовх». Тому й цю газету видавав своїм коштом і сотнями розсилав кожен випуск — у тому числі і в Маріуполь.

Світлої пам'яті пан Роман був дуже чуйною людиною, не випадково ж і з Юрковою матір'ю зустрічався, навіть на цвинтарі з нею побував. Для цієї поїздки до Дніпра знайшов і час, і сили, і засоби.

Згадуючи унікальну особистість цього Великого Львів'янина, не можу не сказати, що для мене надзвичайно дороге його науково-філософське насліддя, яке мені поталанило зібрати у дуже значному наборі його книг і праць. Про них кажуть, що вони надто складні і читати їх не кожному до снаги. Я цього не заперечую, але читати їх можна і треба навіть простим грамотним людям, бо істини там такі прочитуються, що вражають неординарністю його погляду і на прості і на складні, завжди актуальні речі та явища, причинно-наслідкові залежності, суспільно-культурні процеси і взаємозалежності від елементарних до найскладніших. Особливо оригінально висвітлюються комунікативні, діяльнісні і націоналістичні прояви особистості та їхня роль і впливи на кожному рівні громадського життя.

Дозволю собі зацитувати кілька фрагментів з деяких праць мислителя Р. Кіся, які неможливо переоцінити.

Першим у моїх руках ще наприкінці ХХ ст. з'явився вже згаданий тоненький зшиточок (27 с.) простих ксерокопій машинописних текстів на газетному папері без обкладинки. Тема — бомба для Донецька, хоча не надто зрозуміла і для пересічного члена КУН. Довелося мобілізуватись, кілька разів перечитати, підкреслюючи та осмислюючи (до завмирання душі) усе важливе, хоч і складне. А в результаті зрозумілий, як вирок, висновок-заповідь про те, що національна ідеологія, «як система теоретичних ідей, може бути дисфункціональною, не охоплюючи і не захоплюючи свідомість людей, тобто існувати без сенсожиттєвих орієнтацій у реальному житті та повсякденній діяльності, в той час як вона мусить завойовувати свідомість і серця людей». У цій же праці автор робить ще одне важливе застереження, наголошуючи, що реальною небезпекою для українського націоналізму сьогодні слід вважати ідеологічний редукціонізм і кабінетне теоретизування, що можуть підміняти багатовимірність національної ідеї формальними постулатами та політичними програмами.

Дві грубі книги «Фіналу III Риму» — це як посібник для лікування від москвофільства, бо там анатомія тотального зросійщення, і незабутній розділ у другому томі — «Чи змарновані смислові ресурси Майдану?». Зверніть увагу — смислові ресурси! Такі істини не згадуються побіжно, бо там і про

Духовний Покров над Майданом, і про можливість духовної і душевної краси новоукраїнської людини, про «соціопрестижний статус» тощо. Де, коли і хто говорив про такі поняття на український загальний відкрито і свідомо, а головне з натхненням.

Гуманна спрощеність та виразність викладу надскладних, іноді ніби космічних думок не дають відірватися від прочитаного щойно — спонукають до перечитувань. Знову дивуєшся і хочеться вголос запитати: «Ну як же це Ви, високошановний пане Мислителю, до такого докопалися, додумалися, долетіли до самого піку ім. Романа Кіся серед вершин Людського Розуму?». Адже так детально й доступно про дискурси мало хто чув взагалі. З книги «Квадрига» («Запис з Високого Верху від 07.08.2003»).

Ось один коротенький фрагмент (хоча їх повинно б бути багато і без купор): «Дискурси — це люди. Люди — це саме середовище. Середовище (зіткане із контактування та дискурсивних актів) — це культура. Культура — це майбутнє. Тому без української людини (а вона має бути вже сьогодні — і — тут!!!) ми не матимемо українського майбутнього. Адже у цьому майбутньому українство вже може навіть і не бути означеним якимось відносно окремишим ареалом на культурологічній мапі світу. Тому наша ново-українська урбаністична революція має стати дискурсивною революцією, — революцією в полі дискурсів, революцією тому радикальною, що саме вона має створити радикально нове дискурсивне поле... Революцією (чи не єдиною в історії?!) не проти, а революцією — ЗА...

Революцією за наше існування як одного із культурно-цивілізаційних осередків Європи... Яко Європа-2, що мала би употужнити (а може, навіть і оновити) геть усю Європу, а не остаточно розчинитися в євразійському культурно-цивілізаційному агломераті».

Важливо було б згадати його унікальну працю про перезрілі проблеми розукраїнювання України. Але вже зовсім не можна змовчати про найкоротший за обсягом його трактат під назвою «Чого нам бракує?», бо саме в ньому він дає відповідь на це запитання, котра (будучи вибраною із загального контексту праці) складає усього два конкретні постулати — ми мали би знати їх напам'ять! А ще ж є найновіші книги про сенсотворення, про рух смислів, про Свободу і окремішне «Я».

Але вже зовсім не маємо права змовчати про його найкоротші за обсягом тексту окремі статті,



Світлина з приватного архіву Оксани Кісь

інтерв'ю, звернення тощо. Це був ефективний інструментарій у його живому спілкуванні з людьми та у справі розповсюдження суті повчальних істин і застережень серед нашого, на жаль, денаціоналізованого загалу. Саме на таких сторінках наш Поборник за порятунк і очищення України залишив і такі дотики до наших душ: «Колись тебе запитують, Тату, де ти був, коли знищували Україну?» (Звернення про Рідне слово) або «Потрібні такі цілі і цінності, до яких варто прагнути і які варто відстоювати, як чинний проект, що стає чинним уже сьогодні чи завтра. І насамперед проект, що передбачає як чин номер один і як найбільшу вартість — чин збереження Нації» (газета «Нація і Держава» 14 лютого 2013 р.).

Маріуполь пам'ятає його золоті слова: «Книга повинна працювати. Якщо вона стоїть на полиці — вона мертва».

Неоціненна наукова спадщина, що її залишив в Україні наш національний геній — філософ, антрополог, культуролог, етнолог, поет Кісь Роман Ярославович, вчить нас і зобов'язує волелюбну українську спільноту примножити і сконцентрувати зусилля на порятунку нашої автохтонної мови, потерпілої від насильницької чужиницької урбанізації та колонізації.

Він переконливо заповів нам здійснювати це, передусім, шляхом розбудови дискурсивних мереж на усіх соціокультурних рівнях і теренах.

А реальні й конкретні настанови щодо організації та наповнення дискурсивних практик виклав у другій книзі «Фінал III Риму» (с. 214—347).

І за колосальну працю та за активне життя його в ім'я України та її гідне майбуття вічна йому пам'ять, безмежна вдячність і крилата Слава у світі Господньому!